

[Poul Nielson]

et er et enten-eller meningsløst i denne forbindelse.

Et af de problemer, vi har været oppe imod i hele CSCE-debatten, har været begrebet fredelig sameksistens. Der foreligger en række meget forskellige udlægninger af begrebet, og et af problemerne er, at alle disse udlægninger med stor rimelighed kan siges at komme fra autoritativ side i Sovjetunionen. Som et forsigtigt gennemsnit må vi gå ud fra at der er tale om en opfattelse af forholdet til omverdenen, som for Sovjetunionens vedkommende indebærer en bestræbelse på at undgå egentlig konflikt, samtidig med at man opretholder og skærper den ideologiske kamp mellem de grundlæggende samfundsopfattelser, der gør sig gældende hos dem og hos os.

Skal man gøre CSCE-processen op, må man sige, at Sovjetunionen nok har fået sin skærpede ideologiske kamp, men ikke helt på de betingelser, man måske oprindeligt havde drømt om det i Moskva. De vestlige samfund har, alle fejl og mangler til trods, i denne dialog bevist deres overbevisende kvalitative styrke, når vi ser på vores samfunds karakter i den åbne debat, der har været. Det er i de østeuropæiske lande, vi har set dissidentbevægelser, som man med et noget tamt udtryk kalder de grupper og mennesker, enkeltindivider, som kæmper for respekten for menneskerettighederne i landene i Østeuropa. Det er i de østeuropæiske lande, vi har set retssager mod folk, der kræver de samme rettigheder, som vi i vore lande betragter som selvfølgelig. Går man et skridt videre, kan man se hele udviklingen omkring eurokommunismen som et vidnesbyrd om, at der de steder, hvor arbejderbevægelser vinder folkelig tilslutning, sker en forkastelse af den centralistiske model, Moskva forsøger at gennemvinge.

Det har været en skuffelse at iagttage udviklingen i Sovjetunionen, når det gælder menneskerettighederne. Jeg tror også, at de danske kommunister, hvis de talte frit fra leveren, ville beklage denne udvikling dybt. Vi har været vidne til en kynisk og umenneskelig optræden også i de sidste måneder, hvor anklagerne mod visse dissidenter har været tilpasset udviklingen i forhandlingsbilledet i Beograd på en måde, der bestemt ikke kan siges at være værdig for Sovjetunionen, og som stærkt reducerer troværdigheden af

de anklager, der er rejst mod de pågældende enkeltpersoner.

Vi har klart i drøftelserne forud for Beogradmødet sagt, at det ikke burde udvikle sig til et tribunal, hvor enkelte lande blev sat på anklagebænken. Men vi har også sagt, man burde fastholde, at samtlige elementer i slutakten burde gøres til genstand for en indgående reel drøftelse med henblik på at vurdere de fremskridt, der var sket. Der har nok været en tendens til at stille for store forventninger til Beogradmødet, hvilket også kan være en følge af den meget åbne information til pressen, som man løbende har opretholdt – men det har også sine fordele.

Det er imidlertid helt afgørende for vurderingen af mødet i Beograd, at man dér faktisk gennemførte en åben og direkte meningsudveksling om selv de mest sensitive spørgsmål på selve mødet, og at Sovjetunionen gennem sin deltagelse i disse meningsudvekslinger bekræftede, at disse spørgsmål fortsat indgår i den løbende dialog mellem Vest og Øst i Europa. Dette er for os at se mere afgørende end den noget magre ordlyd af Beogradmødets slutdokument.

Vi ønsker altså, at menneskerettigheds-spørgsmålene skal indgå i den fortsatte debat om afspændingsprocessen i Europa, og vi kan ikke se, at denne proces vil kunne fortsætte, uden at disse spørgsmål fortsat er inddraget. Men det er ikke de eneste spørgsmål, der indgår i det samlede billede, og vi er ikke indstillet på at skabe unødvendige konfrontationer ved at provokere situationer, som vores historiske erfaring kun alt for tydeligt har vist os indebærer mere menneskelig lidelse end et realistisk håb om fundamentale ændringer.

I dette perspektiv var Beogradmødet efter socialdemokratiets vurdering meget mere positivt, end hvad der almindeligvis er kommet til udtryk i pressen og debatten, og vi ser fortsat, også efter dette møde, CSCE-perspektivet som noget af det mest løfterige, der tegner sig for udviklingen i vor del af verden. Vi er i forhandlingsprocessen kommet nærmere og nærmere hinanden, og i lys heraf har der meget naturligt udviklet sig en vis nyrealisme hos vore befolkninger i vurderingen af de østeuropæiske lande, af deres politiske systemers karakter og af deres udenrigspolitiske hensigter. Dette kan ikke være anderledes, men det ændrer ikke ved